

szolgálattól, hogy egy-egy időszakban több száz olvasó marad magára a polcok között. Erős elhatározással egy-egy könyvtár munkatársi gárdája képes elhárítani magától ezeket a munkákat, hogy az olvasószolgálati feladatait elláthassa, de ez a magatartás nem „szimpatikus”, mert ma már a kerületi könyvtárakban végzett munka színvonalának egyik legfontosabb mércéje az, hogy ki, mennyi és milyen csoportos foglalkozást, rendezvényt szervezett éves viszonylatban, s ezen felül — ami feltétlenül hat ránk — már szakmai körökben is csak az számít jól működő könyvtárnak, amelyben az említett sokrétű és színes tevékenység folyik, s egyre kisebb a jelentősége annak, *mi történik az olvasó és könyvtáros között.*

Egy másik fontos és időszerű feladat a korszerű könyvtári munkaszervezet kialakítása, a könyvtárosi és adminisztrátori munka kettéválasztásával. Napirendre kell tűzni továbbá a kerületi könyvtárakban folyó *tájékoztató munka* színvonalának emelését, hogy legalább egy évtizedig legyen képes segíteni az oktatást és a népművelést. Ezzel függ össze, hogy a szakmai továbbképzés egyik legfontosabb feladatának a közművelődési könyvtárhálózatban dolgozó reference-könyvtárosok képzését tartom. Mindezek mellett nem feledkezhetünk meg arról, hogy a szocialista közművelődési könyvtár legfontosabb feladata változatlanul az olvasókkal való egyéni foglalkozás.

Egy találó megfogalmazás szerint a kerületi könyvtárhálózat a főváros egyik *legnagyobb tömegszervezete* s ez részben igaz is, hiszen majdnem *kétszáz ezer emberrel tartunk állandó, közvetlen kapcsolatot.* Ez a tény nagy felelősséget ró ránk, könyvtárosokra. Amit a könyvtárban mondunk, ahogyan ott tevékenykedünk, az mindenkor valamilyen tudatformáló hatást gyakorol az olvasókra még akkor is, ha nincs ilyen szándékunk. Talán nem nagyképűség, ha így fogalmazzuk meg szerepünket: *a szocialista kultúra és tudatformálás agítátorai vagyunk!* Ehhez képest szociális megbecsülésünk kicsi s így közérzetünk sem kitűnő. (Példáért nem kell a szomszédba mennem: az 1969 márciusi fizetéskiegészítéssel lett e sorok írójának havi 2400 Ft a könyvtárvezetői fizetése s a beosztott könyvtárosoké 1650—1700 Ft.)

Ilyen zárt települési egységben, mint például a József Attila lakótelep is, ahol a mi könyvtárunk működik, jó lenne, ha a könyvtáros-népművelő, aki már elkötelezte magát a hivatásnak, helyben lakna. Így munkájának határfoka növekedhetne, s kevesebb áldozattal több feladatot tudna megoldani. Sajnos, a *mi könyvtárunknak egyetlen munkatársa sem lakója a telepnek,* messzi városrészekből járunk ide, s ez kicsit hivatalnokká formál bennünket. Nem lehet elvárni senkitől sem ilyen anyagi dotáció mellett s azok után, hogy heti négy alkalommal délután kell dolgoznia, hogy szívesen vállaljon további lekööttséget egy-egy kulturális akció vagy rendezvény kedvéért. Pedig nagyon fontos lenne, hogy a könyvtáros vállaljon szerepet a telep kulturális életében. Hogy erre nem volt eddig lehetőségünk, egyik fő oka lett annak, hogy négy év alatt nem tudtunk szoros kapcsolatot kiépíteni a telep művelődési otthonával.

Életünk javarészét a könyvtárban töltjük, testközelben emberekkel, akik nemcsak művelődési igényeikkel, de egyéb gondjaikkal is megkeresnek bennünket — s ez így a jó, csak így tudunk a könyvtárban olyan légkört kialakítani, melyre szükség van célkitűzéseink megvalósításához. Jó lenne azonban, ha a *könyvtáros munkája és magánélete* harmonikusabban illeszkednék egymáshoz. Ehhez viszont az kell, hogy lényegesen jobb szociális helyzetbe kerüljön.

A VI. kerületben lakom, hivatalosan a VIII. kerület dolgozója vagyok, munkámat pedig már évek óta, s talán még néhány évtizedig a IX.-ben végzem. Sajnos, *egyik kerület sem tartja feladatának, hogy szociális problémáimmal foglalkozzék,* pedig — munkámon keresztül — talán nem is jelentéktelen mértékben részt vállalom a kerületben folyó népművelésben.

Maruszkai József

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 48. sz. kerületi könyvtárának vezetője

A kisközségek népművelési gondjainak enyhítését

Áprilisban körzeti tapasztalatcserére hívtuk össze a veszprémi járás könyvtárosait és más népművelőit. Az érdekes beszámolókat élénk viták követték: ezekben máskacsul visszatértek bizonyos közös problémák, akadályok és nehézségek, amelyek azt bizonyították, hogy *népművelésünk alap- és létkérdéseiről van szó.* Mindenki érezte és helyesen látta, hogy néhány éve megkezdődött a népművelés tartalmi és formai megújulása, de valamennyien bizonyították, hogy ehhez a helyi erőfeszítések a legkedvezőbb esetekben sem elegendők. Központi állásfoglalásra, irányelvekre, módszertani segítségre van szükség. Úgy érzem, hogy az országos népművelési konferencia

a leghivatottabb fórum a kérdések tisztázására, az egységes szemlélet kialakítására — ezért most néhány gondolatban megpróbálom összegezni, mit várnak területünk népművelői, könyvtárosai e konferenciától.

Járásunkban a legtöbb gondot a kis községek okozzák. A klubkönyvtárrá minősítéssel még nem teremtettük meg a kívánt működési feltételeket (szabadpolcos könyvtár, otthonosan berendezett, jól felszerelt klub stb.). A jó működés feltételeinek biztosítása a járástól és a községektől több éven keresztül nagy anyagi erőfeszítéseket, valamint igen tervszerű szervező munkát követel. Azonban már most látszik, hogy sem jelenleg, de még az óhajtott legkedvezőbb körülmények között sem tudja a községenkénti önálló klubkönyvtári szervezet létrehozni a szükséges könyvvállományt, főleg az elegendő új könyvet. Ehhez megfelelő anyagi alapot csak több kis község összefogása, a *körzetesítés* teremthet. Jelenleg azonban megyénkben vagy klubkönyvtár van valahol (amely hivatalos jóváhagyással, egyetértéssel jött létre), vagy körzeti könyvtár (amely nagy nehezégek árán, többnyire helyi erőfeszítésekből született, de vele szemben sok a hivatalos fenntartás). Szerintünk kisközséges területen egyedül az látszik célravezetőnek, hogy az intézményeket körzeti rendszerbe foglalják. A körzeti rendszerben jól ellátott fiókkönyvtárak működnének, formailag és tartalmilag is klubszerűen. Fontosnak tartanánk, hogy a konferencia foglalkozzon ezzel a kérdéssel, és az elmondottak szerint foglaljon állást.

Annál is inkább, mivel a művelődési létesítmények működése jelenleg többnyire a nagyon *ingatag bevétel függvénye*, s ez még nagyobb község esetében sem elég szilárd alap a rendszeres működésre és a színvonalas tartalmi munkára. A klubkönyvtár még kevésbé alkalmas bálók, bevételek tömegrendezvények szervezésére. Anyagi fedezet nélkül azonban a fenntartók nem tudják a rendszeres nyitvatartás feltételeit megteremteni, sőt növelni a nyitvatartást, a tiszteletdíjakat fizetni, egész évben folyamatosan vásárolni könyveket és folyóiratokat stb. Azt hisszük, meg lehet találni a módot arra, hogy a jelenlegi *elaprózott állami támogatást* a valóban működő művelődési létesítményekre koncentrálják, és számukra költségvetésben biztosítsák a működési alapfeltételeket.

Minden gyakorló népművelő számára természetes, hogy a mai embernek, a mai kor követelményeinek, igényeinek a kis csoportokra épülő népművelési forma felel meg. Ennek a módszertana azonban nagyon kidolgozatlan. A népművelők sokkal több ilyen fajta segítséget várnak (továbbképzések, írásos módszertani és propagandaanyagok stb.). Nagyon sürgős olyan fontos kérdések megvitatása és kidolgozása, mint például a népművelés viszonya a rádióhoz, tv-hez; milyen témákkal és szemléltetési eszközökkel szerezhetik vissza vonzóerejüket, hatásukat a TIT előadások; *hogyan épüljön minden népművelési tevékenység a könyvekre, folyóiratokra?* Ez utóbbit nem szakmai elfogultság mondatja velem, hanem az a tapasztalat, amely szerint az ismeretterjesztő előadások egyszeri volta s a tv által nyújtott, félig megfigyelt, félig megértett információ tömeg felületességre szoktat, bizonytalan ismereteket eredményez, ha az ismeretgyűjtés nem folytatódik olvasásban, ha az újat nem a biztos ismeretek rendszere rögzíti. Ennek a követelménynek a jelentőségét ugyan valamennyien ismerjük, de mintha nem akarnánk eléggé tudomásul venni, nem építenénk rá tervszerűen.

Noha én a könyvtárosok, népművelők feladatainak csak nagyon kis részét érintettem, már ebből is kitetszik, milyen nagy az elvárás velük szemben. Munkájukat csekély anyagi és erkölcsi megbecsülésért, ellenszolgáltatásért végzik. Sok elavult pénzügyi norma, rendelkezés nehezíti a tiszteletdíjak rendezését. Még a népművelésen belül is nagyok az aránytalanságok. Gyakran rontja a *könyvtárosok* „népművelői közéletét”, hogy *ők kapják a legkevesebb tiszteletdíjat*. Rendszeresen kölcsönöznek — heti 2—3 alkalommal — leltároznak és könyveket törölnek, olvasókat toboroznak és plakátokat rajzolnak, író-olvasó találkozókat szerveznek és fűtenek, adminisztrálnak és továbbképzésben vesznek részt, havi 80—300 Ft-ért. Az eredmények valóban lelkesedésüknek köszönhetők. Szeretnénk, ha a konferencia éreztetni tudná társadalmunkkal a könyvtári, népművelési munka jelentőségét, társadalmi súlyát. Ez — többek között — bizonyára siettetné a tiszteletdíjak rendezését. Azért is fontos lenne a nagyobb társadalmi megbecsülés, mert a népművelésre fordított tekintélyes összegek csak így kamatoznának igazán mind a könyvtárak, mind a többi művelődési létesítmények esetében.

Balogh Ferencné
a Veszprémi Járási Könyvtár igazgatója

Abból kiindulva, hogy milyen fejlettségű volt a könyvtári munka megszervezése, ítélte meg Lenin a kultúra általános fejlettségét. Neki a könyvtárak fejlettsége a műveltség fokmérője volt.

N. K. Krupszkája